

Tero Matkaniemi

Kai Hagelberg – Töölön jengistä urheiluvaikuttajaksi (ref.)

Historiankirjoittamisen muotona biografian tarjoamat esikuvalliset hahmot ovat saaneet paikkansa etenkin kansallisen menneisyyden rakentamisessa. Yksilöllä ja biografiatutkimuksella on paikkansa myös liikunta-historiassa. Sidos historiallisten prosessien ja yksilöllisten kokemusten välillä muodostaa kiinnostavan ja helposti ymmärrettävän näkökulman liikuntakulttuurin menneisyyteen.

Tämän artikkelin tavoitteena on kohdehenkilön elämänvaiheiden seuraaminen ja selittäminen urheilun ja liikunnan näkökulmasta. Ensiksi tehtävänä on löytää vastaus siihen, millainen merkitys kohdehenkilöllä on ollut liikuntakulttuurin edistämisessä. Toiseksi haen vastausta siihen, millainen vaikutus ympäristöllä on ollut kohdehenkilön suuntautumiseen urheilun pariin.

Artikkelissa on huomioitu se konteksti, jossa kohdehenkilö on elänyt ja toiminut. Biografiatutkimuksen keskeisenä aineistona on käytetty haastattelua, joka tuo esille tutkimuskohteen kokemukset ja käsitykset. Lähdekritiikin kannalta on ymmärrettävä, että historia ei määrity vain tutkijan kysymysten eikä kertojan kokemusten, muistojen ja kertojankykien kautta. Myös tutkimuskirjallisuus tarjoaa tarpeellista ja moniäänistä tukea biografiatutkimukselle.

Töölön jengi

Ihmisen kehitykseen vaikuttaa kulttuuriympäristö, johon hän syntyy. Kai Hagelbergin suku on molempien vanhempien puolelta suomenruotsalainen. Hän on ”stadilainen” neljännessä polvessa, syntynyt 29.7.1935. Isä oli Ragnar Hagelberg (1906–1982) ja äiti Helga Hagelberg, o.s. Silius (1910–1997). Suomenmielisyys Hagelbergin suvussa ilmeni muun muassa siten, että Hagelbergin Klaus-eno muutti 1930-luvulla sukunimensä Sirpiäksi. Nimenmuutosta haki myös Helga Hagelberg, mutta lupaa ei myönnetty. ”Äitini yritti muuttaa sukunimensä Haulivuoreksi, Harmaksi tai Haulikallioksi, mutta sukunimet olivat silloin suojattuja.”¹

Töölön talot, pihat ja puistot tarjosivat Kai Hagelbergille virikkeellisen ja sosiaalistavan kasvuympäristön. Luontevaa oli, että poika pantiin 6-vuotiaana ruotsinkieliseen päiväkotiin. Hagelberg asui Töölössä asevelvollisuutensa loppuun asti. Hänet vihittiin vuonna 1956, ja pariskunta muutti asumaan Vanhaankaupunkiin. Hagelbergin kotitalo, vuonna 1929 valmistunut niin sanottu Sunilan kulma, sai nimensä talossa toimineesta sekatarakaupasta. Kai, tuttujen kesken ”Hageli”, asui Sunilan kulmassa vuodet 1943–1956. Nykyisin kadun nimi on Eino Leinon katu.²

Ystävillä ja muilla ihmissuhteilla on tärkeä osuus nuoren elämässä. *Stadin slang* -lehden päätoimittaja Pertti Mustonen kiteytti vuonna 2010 Sunilan kulman jengin kokoontumisessa, jossa Kai Hagelberg oli yksi koollekutsujista, kaveruuden merkityksen seuraavasti: ”Jengin, siis kaiken jengin, ensteks tärkein juttu, mikä merkkää eniten koko laiffis on diggaaminen, siis kaveruus, kaiffarit, siis tommonen läheisyys, frendit!”³

Kai Hagelberg itse kertoo:

Asuin syntymäni jälkeen äidin ja isän kanssa Kuortaneenkadulla Onninen Oy:n talossa. Selvänä isäni oli kilteistä kiltein, mutta humalassa isäni pahoinpiteli äitini, ja äiti pakeni minun kanssani isänsä luokse Pengerkadulle. Olin silloin 3-vuotias. Saimme melko pian asunnon Töölöstä, Päivärinnankatu 2:sta. Äitikään ei ollut äideistä parhain. Äitini oli tuolloin 28-vuotias vilkas nainen. Hänen kutsumanimensä olikin Pyry. Äitini työkaveri Ansu oli vasta 18-vuotias. He viettivät kuulemma railakasta elämää. Usein he jättivät minut yksin kotiin ja pistivät ulko-oven takalukkoon. Nuoret naiset sanoivat menevänsä tekemään inventaario-

ta, olivathan he molemmat Elannon myyjiä. Paljon myöhemmin minulle selvisi, mitä heidän inventaarionsa oikeasti tarkoitti – se oli tansseissa käymistä. Heidän menonsa olivat yleensä iltaisin, ja pimeys yllätti minut usein. Olin monesti pimeässä, koska en yltänyt valokatkaisijaan. Yksinhuoltajan elämä ei ollut helppoa silloinkaan. Vanhempani erosivat virallisesti vuonna 1945.⁴

Kun Hagelberg lähetettiin 3-vuotiaana yksin linja-autossa viettämään kesää äitinsä tädin Hanna Lindroosin luo Tuusulan Kellokoskelle, Helga-äiti ajoi Hanna-tädin vaatimuksesta viikonloppuisin polkupyörällä poikaansa katsomaan. Myös talvisodan ajan Hagelberg oli Kellokoskella tätinsä hoivassa. Hänen yhteytensä Kellokoskelle säilyivät lujina pitkälle nuoruusikään. Hagelberg suoritti uimakandidaatin tutkinnon Kellokoskella Helsingfors Simsällskapin (HSS) uimahyppääjän, myöhemmin näyttelijänä, erityisesti Uno Turhapuro -elokuvahahmon anoppina, tunnetun Marita Nordbergin ohjauksessa 1940-luvun lopulla. Priimusmaisteriksi Hagelberg promovoitiin vuonna 1952 Helsingin uimastadionilla.⁵

Jatkosodan aikana Hagelberg lähetettiin kahdesti sotalapseksi Ruotsiin. Ensimmäisen kerran Hagelberg matkasi Ruotsiin, Norvikiin, helmikuussa 1942, koska tuolloin Helsingissä oli kova pula ruoasta. Merimatka Ruotsiin taittui Turusta matkustajahöyrylaiva S/S Arcturustuksella, joka oli vaurioitunut talvisodan aikana Turun satamassa. Korjausten yhteydessä laivan ruumaan rakennettiin tilat 500 sotalapsen kuljettamiseen. Hagelbergin Ruotsin-matkan aikana laiva pysähtyi useasti – pelkona Hagelbergin mukaan oli se, että neuvostoliittolaiset sukellusveneet yrittäisivät upottaa sen. Satamassa lapsia odotti usein lapsettomia mutta varakaita pariskuntia. ”He valitsivat mukaansa lähtevät lapset. Ensin valittiin vaaleat, sitten tummat. Näin minä muistan”, Hagelberg kertoo.⁶

Oppivelvollisuusikä velvoitti pojan saapumaan Suomeen kouluun elokuussa 1942. Hagelberg lähetettiin uudelleen Norvikista Sundbybergiin muuttaneen perheen luokse vuoden 1944 kesäkuussa, jolloin Helsinkiin oli odotettavissa Neuvostoliiton suurpommitus. Tuolla kertaa matka kesti puoli vuotta, ja hän kävi Ruotsissa koulua syyslukukauden ajan. Ruotsissa Hagelberg kertoo asuneensa perheessä, jota hän on tavannut säännöllisesti myöhemminkin. Perheen isä oli taidemaalari Karl-Göta Sernius ja äiti oli kotirouva Gunhild. Perheen tytär Gunilla on viisi vuot-

ta Hagelbergiä nuorempi. He tapaavat toisiaan vuosittain.⁷ ”Muistikuvia perheen varsinaisesta taiteilijaelämästä sotalapsiajalta minulla ei kovin paljon ole. Norvikissa näin taiteilijaisän työskentelevän. Pääosa hänen tuotannostaan oli maisemamaalauksia, ja sain häneltä pari hänen Italiassa maalaamansa taulua”, Hagelberg muistelee.⁸

Oli luonnollista, että ruotsin kieli oli muuttunut selvästi pojan pääkieleksi sotalapsivuosina. Silti Hagelbergin äiti vei pojan Töölön suomalaisen kansakouluun. Poikaa nimiteltiin koulussa kielitaitonsa takia hurriksi, mikä ymmärrettävästi johti usein tappeluun. ”Jälkeenpäin ajatteltuna suomenkielinen koulu oli väärä valinta. Vaikeudet johtivat siihen, että minusta tuli fennomaani. Moneen vuoteen en halunnut puhua ruotsia”, Hagelberg harmittelee. Avainlapsena ruokansa kotona itse lämmitellyt nuorukainen suoritti oppivelvollisuutensa loppuun 14-vuotiaana Aleksis Kiven koulun kauppalinjalla.⁹

”Aloitin kansakoulun viidennen luokan syyslukukauden vuonna 1946 Töölön kansakoulussa, mutta äitini toivomuksesta siirryin kevätlukukaudella Töölön II yhteiskouluun. Koulu siirtyi uudella Helsingin yksityinen keskikoulu -nimellä koelyseon yläkertaan Arkadiankadulle. Aloitin keskikoulun neljännen syyslukukauden vuonna 1949. Luokka sai pitää tanssiaisia, jos se järjesti ensin näytelmän. Me sitten näyttelimme ja tanssimme päälle puolitoista tuntia. Joukolla päätimme kävellä keskustaan. Aluksi Maija-niminen tyttö oli kaverini Pekan käsipuolella, mutta yhtäkkiä tyttö oli minun taluteltavanani. Liikuimme kohti Töölöä ja Messeniuksenkatua. Maija ei halunnut mennä kotiin, koska hänen isänsä ryyppykaverit kuulemma koskettelivat häntä. Maijan koti oli Käpylässä. Sanoin Maijalle, että minulla on oma huone kodissani Meilahdenkatu 12 D 40:ssä, tule meille. Maija lähti mukaani, ja ainoastaan suukottelimme lähes koko yön. Sunnuntaina Maija lähti kohti kotiaan ja minä menin isoisäni luo Pengerkadulle. Iltapäivällä ovikellomme soi. Kun avasin oven, käytävässä oli luokanvalvojamme maisteri ’Ekku’ Eklund, neiti-ihminen. Eklund kysyi, missä Maija on. Vastasin, että hän lähti meiltä aamulla kotiinsa. Luokanvalvojamme ilme synkkeni. Hänen ilmeensä olisi pitänyt saada kuvattua. Tunnin kuluttua puhelin soi ja minua pyydettiin puhelimeen. Puhelimessa oli Maijan isä, joka sanoi: ’Jos olet raiskannut tyttärenteni, minä tapan sinut.’ Kyllä, minä, 14-vuotias poika, vapisin. Selväksi tuli, että kouluun ei ollut enää menemistä. Ei rehtori minua koskaan kuullut eikä edes erottamiskirjettä lähettänyt. Isoisä rankaisi minua lyömällä remmillä

jalkoihin. Tätä ei olisi tapahtunut, jos joku sukulainen olisi asunut meillä”, Hagelberg kertoo.¹⁰

Hagelbergin äiti muutti avopuolisonsa Aarre Paanasen kanssa väliaikaisesti Yhdysvaltoihin vuonna 1948. Tuona aikana Hagelbergin virallinen huoltaja oli hänen Kalliossa asunut isoisänsä. Isoisän lisäksi, joka oli Osuustukkukaupan (OTK) keskusvaraston lähettämön esimies, monet muut äidin puolen vasemmistolaiset sukulaiset olivat töissä OTK:illa, ja sinne myös Hagelberg hakeutui vuonna 1950. Työpaikka maksoi hänelle iltakauppakoulun kahden vuoden ajalta. Kaupan ala ei Hagelbergiä kuitenkaan kiinnostanut, vaikka hän merkantiksi valmistuikin.¹¹ Nykyajan näkökulmasta arvioituna rankalta tuntuu se, että Kai Hagelberg oli vasta 13-vuotias äidin lähdettyä Yhdysvaltoihin.

”Joskus nuoren pojan vatsa kurni. Onneksi oli kyläpaikkoja, joissa sain myös ruokaa. Ruokaa tarjosi esimerkiksi äitini entinen työkaveri Agnes Elannosta, joka asui vierteisessä talossa Topeliuksenkadulla. Sitä oli tarjolla myös Käpylässä asuvalla serkullani Maxilla ja Helsinginkadulla asuvalla äitipuolellani Rosella. Näissä kyläpaikoissa oli kodin henkeä. Ikävääni hankin koiranpennun, jota en kuitenkaan osannut hoitaa. Se pissaili ympäriinsä. Palautin sen”, Hagelberg toteaa.¹² Kaikkiaan voidaan todeta, että Hagelbergin lapsuus ja nuoruus olivat värikkäitä ja epäilemättä osin karuja, mikä kuitenkin antoi sitkeyttä aikuiselämän vaiheisiin. ”Kai mä olen sitten kasvanut karusta ja kovasta taistelusta”, Hagelberg on kertonut.¹³

Kun Hagelbergin äiti ja isäpuoli palasivat Yhdysvalloista vuonna 1950, he perustivat autokoulun Järvenpähän. Vuonna 1953 autokoulu sai luvan siirtyä Töölöön, ja sitä mainostettiin myös uimarien autokouluna.¹⁴ Järvenpään-aikoina Hagelberg vastasi autokoulun puhelimeen. Palkkaa hän ei työstä juurikaan saanut, mutta päivittäiset junamatkat Helsingistä Järvenpähän ruokarahoineen hänelle maksettiin.¹⁵

Aikuisuuden rajamailla Hagelberg kiinnostui isäpuolensa veljen innostamana talonrakennuksesta. Uravalinta oli onnistunut aikana, jolloin alkoi massamuutto maaseudulta kasvukeskuksiin ja rakentamisen volyymi kasvoi vauhdikkaasti. Helsingin teknilliseen oppilaitokseen Hagelberg pääsi opiskelemaan talonrakennusta vuonna 1957 ja valmistui rakennusmestariksi vuonna 1960. Kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen Hagelberg pääsi Kansallis-Osake-Pankin kiinteistöosastolle projektipäälliköksi. ”Työni kiinteistöosastolla projektipäällikön tehtävissä edellytti matkusta-

mista ympäri Suomea. Konttoreita oli tuohon aikaan noin 450, ja kävin niistä kolmessa sadassa. Ollessani Suomen Uimaliiton puheenjohtajana kävin työtehtävien lisäksi kertomassa uimaliiton kuulumisia monien seurojen johtokunnissa”, Hagelberg kertoo työn ja luottamustoimen yhdistämisestä. Vuodesta 1989 eteenpäin hän jatkoi rakennuttajakonsulttina omassa yrityksessään KH-Consult Oy:ssä. Työeläkkeelle Kai Hagelberg siirtyi vuonna 2000.¹⁶

Liikuntaa ja laulua

Uinnin kansalaistoiminta laajeni Suomessa 1930-luvulla. Kun vuonna 1930 Suomen Uimaliitossa oli 29 jäsenseuraa, vuonna 1939 niitä oli jo 132. Työväen Urheiluliitossa (TUL) uinti edistyi 1920- ja 1930-lukujen taitteessa liiton lajeista jopa suhteellisesti eniten.¹⁷ Mestariuimari Aarre Paananen merkitsi TUL:n vuosikirjaan optimistisesti vuonna 1930: ”Edellisen kesän kuuttatoista ennätystä pidettiin kerrassaan suurenmoisena saavutuksena, mutta nyt sekin jäi varjoon, sillä myös joukkueurheilumuotona uinti valloitti paljon alaa. Uinnista on kehittymässä oikea kansanurheilu.” Sisällissodan jälkiseuraamuksissa vuonna 1919 perustetun TUL:n ja vuonna 1906 perustetun porvarillisen SVUL:n välinen kuilu oli selvä vuoteen 1993, jolloin SVUL:n liittokokous päätti organisaation-
sa alasajosta keskusliittona. Suomen Uimaliitto liittyi SVUL:n jäseneksi vuonna 1938.¹⁸

Helsingissä seurakenttä oli eriytynyt myös muista syistä. Toivo Aron synnyttämä Helsingin Uimarit (HU) erkani HSS:stä vuonna 1916. HU suuntasi toimintaansa kilpailulliseen suuntaan, kun HSS halusi pysyä filantrooppisella uimaopetuslinjalla. ”Kuvaavaa silloiselle kieli- ym. poliittisesti epävakaa- aikakaudelle oli, että valtaosa läsnäolijoista oli saapunut pelkästään suomalaisuusaatteen innoittamana.” Uuden uimaseuran puheenjohtajaksi nimettiin tohtori Arvi Wartiovaara. Toivo Aro, joka oli moninkertainen Suomen mestari ja Suomen menestynein uimahyppääjä Tukholman olympialaisissa vuonna 1912, toimi Suomen Uimaliiton puheenjohtajana vuosina 1928–1946. Hänen aktiivisuutensa johti Yrjönkadun uimahallin valmistumiseen vuonna 1928.¹⁹

Urheilusta tuli keskeinen osa nuoren Hagelbergin elämää. Siihen auttoi perhepiirin malli. Äidin isä Wilhelm Silius (1887–1970) saavutti

”perimätiedon mukaan” pronssia moukarinheitossa Frankfurt am Mainin työläisolympialaisissa vuonna 1925. Hän edusti Helsingin Kullervoa. Silius toimi TUL:n liittotoimikunnan jäsenenä 1920-luvulla. Tuntematomaksi jäänyt lähde on kuvaillut Kai Hagelbergin isoisän saavutuksia ja tunnettuutta ”Olipa kerran suurten sankarien Kullervo” -artikkelissa: ”Faija Vilhelm Silius ei suurempia esittelyjä kaipaa, kaikkihan tuntevat tämän jämerän heittäjän, joka keräsi kymmenen vuoden aikana yhteensä yksitoista TUL:n mestaruutta!” Kai Hagelbergin isä Ragnar oli kolminkertainen nyrkkeilyn Suomen mestari vuosina 1927–1929. Hän oli myös mestaritason keilaja. ”Käsi kävi tähän tapaan myös baarin puolella”, Hagelberg kertoo ja tekee huikkaliikettä. Myös Kai Hagelberg kokeili nyrkkeilyä. Harrastus kuitenkin loppui jo alkuunsa, kun pojan huuli halkesi ensimmäisellä salikerralla. ”Se ei ollut minun lajini”, Hagelberg kertoo ajatelleensa tuolloin. Sen sijaan keilailu isän perintönä jäi pysyväksi harrastukseksi. Lajissa hän saavutti mestariluokan vuonna 1969.²⁰

Hagelbergin isäpuoli Aarre ”Atieli” Paananen (1913–1978) oli uinnin 12-kertainen Suomen mestari. Vuosina 1933–1947 Paananen osallistui kahdeksaan uintimaaotteluun. Wienin työläisolympialaisissa vuonna 1931 hän voitti vasta 18-vuotiaana kaikki kolme rintauintimatkaa.²¹ Vuorotellen TUL:n ja Suomen Uimaliiton alaista uimaseura edustaneen Paanasen seuroja olivat Viipurin Työväen Uimarit, Kotkan Uimaseura, Helsingin Työväen Uimarit ja Helsingin Uimarit. Paananen harrasti myös kilpa-autoilua. Hagelberg muistelee isäpuoltaan, joka oli ”Sunilan kulman 1940–1950-lukujen skidien idoli numero yksi” Tämä johtui Hagelbergin kertoman mukaan siitä, että Paananen hurjasteli Fordinsa kanssa Eläintarhan ajoissa kaikkiaan 17 kertaa. Aarre Paananen voitti kerran myös Jyväskylän Suurajojen yli 2000-kuutioisten luokan.²²

Aarre Paananen innosti Ruotsista vuonna 1945 palanneen kymmenvuotiaan pojan mukaansa Yrjönkadun uimahalliin ja liittymään Helsingin Uimareihin. Lähtökohdat Kai Hagelbergin uinnin harrastamisen aloittamiselle eivät olleet suotuisat. Hagelberg kertoo, kuinka ”Norvikissa vuonna 1942 sattui valitettava tapaus, joka sai minut kärsimään vesikammosta vuosia”. Perheen isä oli taiteilijaystäviensä kanssa juonut kiljua, ja he päättivät kantaa pojan rantaan ja heittää hänet veteen. Ranta oli mutainen ja ruovikkoinen. ”Olin nähnyt siinä myös käärmeitä.”²³

Uinnista tuli Hagelbergille kuitenkin mieluinen harrastus, vaikka veden pelko vaivasi pitkään. Uimaradoilla häntä piiskasi halu voittaa isä-

puolensa. Kesäisin Hagelberg vietti runsaasti aikaa Töölön uimalaitoksella, jossa hänen äitinsä piti kahviota olympiakesän 1952. Stadin slangin taitajana Hagelberg on kertonut tunnelmista uimalaitoksesta *Stadin slang*-lehdessä: ”Humallahden uimalaitos Tölikässä oli stadilta vuokrattuna Helsingin Uimareilla vuosina 1919–1955. Uimalaitos purettiin vuonna 1956. Humula oli HU:laisten kesähima ja samalla minunkin, snadista skidistä lähtien. Kyl mä aina snadisti funtsasin, miks ne HU:n gamlat gubbet tuli sunnuntaisin sprigeissä Humulaan ja sen ala-aktiivitilaan, jonne meillä junioreilla ei ollut juidee, mut sit se selvis. Ne skrabas just smoglattuja dörtsien fönstereitä ja tsiigas holeista nakuja friiduja, niiden daisareita ja revaa (ne ei ollut HU:n friiduja).”²⁴

Raja TUL:n ja SVUL:n alaisten uimaseurojen hallitsemilla uimalaitoksilla oli selvä 1950-luvulla. Käyntiä toisen seuran reväärillä ei katsottu hyvällä. Tosin Vanhaankaupunkiin muuton jälkeen Hagelberg alkoi harjoitella perinteisessä työläisuintialtaassa Kumpulassa. Kilpailemista TUL:n kisoissa ei SVUL:n uimarille kuitenkaan sallittu. Kun HU:n Hagelberg halusi uida kilpaa Helsingin Työväen Uimareiden kisoissa Kumpulassa, HU ilmoitti välittömästi, että osallistumisesta lankeaisi kilpailukiello. Oleilu kotoisassa Humallahdessa johti Hagelbergin Norja–Suomi -uintimaaotteluedustukseen 200 metrin rintauinnissa vuonna 1954, Suomen hallimestaruuteen 4 x 100 metrin sekauintiviestissä vuonna 1955 ja Suomen hallimestaruusuintien hopeasijaan 100 metrin rintauinnissa vuonna 1958. Vesipallossa Hagelberg saavutti SM-hopeaa ja -pronssia.²⁵

”Nils ’Nisse’ Kihlman oli valmentajani vuosina 1953–2003. Kaikki alkoi siitä, kun Suomen Uimaliitto lähetti uimareita Nisse Kihlmanin johdolla Oslon lähellä olevaan Slemmestadin urheilukeskukseen vuonna 1953. Nuorten pohjoismaisella uintileirillä mukana olivat Kari Käyhkö Vetehisistä, Stig-Olof Grenner HSS:stä, Gustav Bredenberg HSS:stä ja minä Helsingin Uimareista. Valmennussuhteeni Kihlmanin kanssa jatkui Porissa vuonna 2003 pidettyihin masters-mestaruuskilpailuihin asti. Nisse Kihlman oli KOP:n Helsingin Museokadun konttorin vahtimestari vuosina 1974–1991. Talvella harjoitelimme sunnuntaisin Suomalaisen yhteiskoulun, maineikkaan Helsingin uusi yhteiskoulu Oy:n sisäkouluun, uimahallissa Haagassa ja tiistaisin Helsinginkatu 25:n uimahallissa. KOP:n Pankkiveikkojen masters-uimareiden kesäleirit pidettiin KOP:n henkilökunnan kesänviettopaikassa Degerössä Inkoossa. Viikon

Puolivuosisatainen uimari-valmentajapari. Nisse Kihlman (vas.) toimi 50 vuotta Kai Hagelbergin valmentajana. (Kai Hagelbergin kokoelma)

ajan asuimme alueen mökeissä ja harjoittelimme Nissen johdolla kahdesti päivässä alueella olevassa 17-metrisessä uima-altaassa. Ennen vuosittaisia masters-mestaruuskilpailuja kokoontuimme saunomaan Hela-Arojen omakotitaloon, jossa Nisse hieroi kaikki uimarit. Luonnollisesti Nisse oli mukana kisoissa.”²⁶

”Kun valmistuin rakennusmestariksi vuonna 1960, vesipallo jäi työkiireiden takia. Osallistuin kuitenkin vakavissani vuonna 1965 Kotkassa SM-kisoissa yli 30-vuotiaiden 100 metrin rintauintiin ja voitin Pekka Lairolan, joka oli olympiaedustajamme Roomassa vuonna 1960. Jatkoin uintiuraani Suomen Uimaliiton B-mestaruuskilpailuissa ja Rakennusmestareiden Keskusliiton uintimestaruuskilpailuissa ja tietysti Nissen masters-porukassa”, Hagelberg kertoo.²⁷

Hagelbergin harrastukset eivät rajoittuneet liikuntaan. Lauluharrastus Töölön Laulupojissa kesti vuodet 1946–1948. JP 2:n varusmieskuorossa Hagelberg esiintyi vuosina 1955–1956 ja Mestari-Laulajissa vuosina 1961–1963. ”Hageli” palasi Mestari-Laulajiin laulunjohtaja, Director musices Märta Ratasseppin oppiin vuonna 2004.²⁸

Uimarius vei politiikkaan

Suomen sisäpolitiikassa 1970-luku oli muutosten vuosikymmen. Hyvinvointiyhteiskunnan tukipilarit pystytettiin asteittain 1970-luvulla, ja samalla henkilökohtaisesta tuli poliittista. Kaiken taustalla vaikutti presidentti Urho Kekkonen. Kaikille ilmainen peruskoulu toteutettiin asteittain 1970-luvulla, laki työttömyyspäivärahasta ja työttömyyskassoista säädettiin 1971, kunnalliset terveyskeskukset perustettiin 1972, ja samana vuonna lanseerattiin myös opintotuki. Urheilun suorituspaikkojen, ennen kaikkea sisäliikuntapaikkojen määrä alkoi lisääntyä vauhdikkaasti.

Kai Hagelbergistä ei pitänyt alun perin tulla poliitikkoa. Hagelbergin ajatukset kuitenkin varmistuivat, ja hän rohkeni tuoda mielipiteensä julki perustelemalla niitä ideologiselta pohjalta. Urheilumiehen ura kokoomuksen kunnallisena luottamushenkilönä sai sysäyksensä, kun hän vuonna 1970 kysyi junassa kokoomusvaikuttaja Kari Rahkamolta yhteisellä työmatkalla Haapamäelle, voisiko hän lähteä politiikkaan: ”Seuraavana aamuna toiminnanjohtaja Hans Wasastjerna soitti minulle ja ilmoitti, että

uusien jäsenten viikonloppuseminaari alkaa huomenna Espoossa. Kerroin, että vaimoni on Kätilöopiston sairaalassa ja tulee huomenna kotiin tyttäreemme kanssa. Wasastjerna totesi, ettei seminaareja tule pitkään aikaan. Menin hattu kourassa kätilöopistolle ja ilmoitin tilanteen. Kysyin varovasti vaimoltani, voisiko äitisi tulla sinua auttamaan kotiimme, sillä syntynyt tyttäreemme oli kolmas lapsi perheessämme. Muut olivat poikia”, Hagelberg muistelee.²⁹

”Minulla oli silloin jo innostuksen paloa, heti alusta lähtien. Pääsin heti piirin kunnallispoliittiseen toimikuntaan. Elannon vaalit olivat tulossa, ja pääsin johtamaan piirin E-vaalitoimikuntaa. Seuraava toimikunta, johon piirihallitus valitsi minut kysymättä puheenjohtajaksi, oli kirkkopoliittinen toimikunta. Tosin olin eronnut kirkosta armeijan aikana, mutta liityin kirkkoon puheenjohtajuuden myötä.” Kunnallisvaaleissa Hagelberg oli ensimmäisen kerran ehdolla vuonna 1972 ja nousi varavaltuutetuksi. Kokoomuksen puoluevaltuustossa hän oli vuosina 1973–1977. Motiivi politikointiin syntyi uintiharrastuksesta: ”Aktiiviuimarina minua harmitti silloisen urheilu- ja ulkoiluviraston kielteinen suhtautuminen uimareihin. Halusin mukaan vaikuttamaan siihen, että nuorille uimareille olisi harjoituspaikkoja. Näin kunnallispolitiikan parhaana vaikutuskeinona.”³⁰

Hagelbergin ensimmäinen lautakuntapaikka oli miehen tavoitteen mukaisesti urheilu- ja ulkoilulautakunta. Helsingin liikuntapaikkarakentamisessa on ollut 1970-luvulta lähtien lukuisia Hagelbergin mieltä lämmittäneitä projekteja, joissa hän on ollut mukana. Niitä ovat muun muassa Nuorisojääkenttä Oy:n kahden kaukalon Myllypuron nuorisojäähalli, Myllypuron jalkapallohalli ja Vuosaaren uimahalli.³¹ ”Ehdoton helmi”, kuten Kai Hagelberg asian ilmaisee, on Mäkelänrinteen uimahalli. Uintikeskuksen rakentamiselle löytyi sekä jarruttajia että kannattajia.³²

Esimerkkien valossa Hagelberg ei edistänyt poliitikkona pelkästään uimareiden asiaa. *Helsingin Sanomissa* Hagelbergin tavoitteita kuvattiin seuraavasti vuonna 1985: ”Entisen aktiiviuimarin luulisi taistelevan henkeen ja vereen uimahallien rakentamisen puolesta. Hagelberg näkee tällä hetkellä kuitenkin uimahalleja tärkeämmäksi 70 metrin hyppymäen saamisen Herttoniemeen ja yleisurheilun suurahallin rakentamisen. Hän kertoo, että esimerkiksi kevättalvella kilpailuissa Herttoniemessä oli nuoria osallistujia yli 600.”³³

Kaiketi Hagelbergin omat nuoruusiän kokemukset ovat vaikuttaneet siihen, että hän on luottamustoimissaan ajanut erityisesti nuorten

asumis- ja urheilumahdollisuuksien parantamista. Hagelberg oli vuosia mukana nuorille työssä käyville aikuisille edullisia vuokra-asuntoja rakentavassa Nuorisosäätiön hallituksessa. Kun hän vuonna 1986 aloitti säätiön hallituksessa, säätiöllä oli yksi kiinteistö ja 180 asukasta. Kun Hagelbergin kausi päättyi vuonna 2006, kiinteistöjä oli 42 ja niissä asui yli 3 000 asukasta.³⁴

Itsensä Hagelberg luokittelee sosiaalihenikiseksi, liberaaliksi kokoomukselaiseksi. ”Puheenjohtajatehtävissä pyrin kaikin keinoin saavuttamaan yksimielisiä päätöksiä. Kompromisseja tehtiin, ja se vaati paljon työtä”, Hagelberg arvioi toimintatapaansa. ”On oltava sosiaalinen ja tunnettava tai opittava tuntemaan paljon ihmisiä. Verkostoituminen on kaiken vaikuttamisen tärkein lähtökohta. Lisäksi hommaan täytyy olla aidosti paloa ja halua vaikuttaa.”³⁵ Vaikuttajana Hagelberg oli kovanaaman maineessa. Poliittiset vastustajat pitivät häntä reiluna mutta räiskähtelevänä persoonana, jonka tietomäärää ja hoksaavuutta arvostettiin. ”Sanon asiat suoraan. Olen ajatellut, että mulla on siihen varaa.”³⁶

Kaupunginvaltuutettuna Hagelberg toimi vuosina 1976–1988 ja 1993–2000. ”Välikauden” hän oli kaupunginhallituksen jäsen. Kokoomuksen valtuustoryhmän puheenjohtajana hän toimi vuosina 1993–1994. Valtuustouran jälkeen hän oli vielä Helsingin Kokoomuksen puheenjohtaja vuoteen 2005 saakka.³⁷ Eduskuntaan asti noste ei riittänyt, vaan Hagelberg jäi kahdesti varasijoille. ”Minulla olisi ollut stadilaisena paljon annettavaa”, Hagelberg on todennut. ”Eräs kaverini kysyi, miksi et, Hageli, keskittyisi kunnallispolitiikkaan. Niinhän minä sitten tein.”³⁸

Helsingin kaupungin luottamushenkilönä Hagelberg toimi 40 vuotta. Poliittisen uran näyttävin rupeama Hagelbergillä oli 24 vuotta kestänyt toiminta kiinteistölautakunnassa, joista 22 vuotta hän toimi lautakunnan puheenjohtajana vuoteen 2009 asti. Lautakuntatyön päätyttyä Hagelberg kutsuttiin Helsingin kiinteistölautakunnan kunniapuheenjohtajaksi ja hän siirtyi keskustakortteleiden kehittämistä varten perustetun Helsingin Leijona Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi vuosiksi 2009–2013. Jo kiinteistölautakunnassa Hagelberg oli yhdessä viraston ja lautakunnan jäsenten kanssa kehittänyt Helsingin kiinteistökantaa ainutlaatuisilla tavoilla, mistä osoituksena ovat muun muassa Kampin keskus kolmiulotteisine kiinteistömääräyksineen ja urauurtavan laajat Public-Private-Partnership -hankkeet Vuosaaren Aurinkolahti ja Kalasataman metroasema.³⁹

Helsingin kaupunginhallituksen suunnittelu- ja yleisjaoston jäsenenä Kai Hagelberg on vaikuttanut vuosina 1985–1988. Hagelberg on ollut lukuisissa kaupunginhallituksen alaisissa lautakunnissa ja jaostoissa kaupunginhallituksen edustajana. Ammattitaitoansa hän on hyödyntänyt myös rakennuslautakunnan puheenjohtajana vuosina 1981–1984, asuntolautakunnan puheenjohtajana vuosina 1987–1988, aravavuokrakomitean varapuheenjohtajana vuonna 1994, Hitas-neuvottelukunnan varapuheenjohtajana vuosina 1978–1981 ja vuokralaisdemokratiakomitean varapuheenjohtajana vuosina 1978–1979.⁴⁰ ”Hän on hyvä esimerkki tämän päivän rakennusmestarista, joka pitkän rakentaja uran lisäksi on osallistunut ja osallistuu erittäin ansiokkaasti Helsingin kaupungin rakentamiseen liittyvään päätöksentekoon. (...) Yhteiskunnallisesti aktiivinen rakennusmestari on vaikuttanut Helsingin katukuvaan, vaikka ei ole varsinaisesti rakennuksia suunnitellutkaan”, rakennusneuvos Ari Anger-vaori on lausunut Kai Hagelbergin toiminnasta.⁴¹

Uintia ja urheilupolitiikka

Suomen olympiakomitean pitkäaikainen puheenjohtaja Jukka Uunila on vakuuttunut, että valtaosa kansasta pitää urheilua tärkeänä. Ilman rahaa ei menestytä. Huippu-urheilijan tie on raskas ja vaatii itsensä alistamista, epäinhimillistä rääkkiä ja taitavaa johtajuutta. ”Kyllä sitä silti voi suosittelaa”, Uunila on todennut.⁴² Hagelberg, joka toimi Suomen Olympiakomitean hallituksen jäsenenä 1976–1980, on Uunilan kanssa samaa mieltä. Hagelberg on edistänyt liikuntaharrastusten edellytysten parantamista kunnallisen päätöksenteon myös Suomen Uimaliiton puheenjohtajana vuosina 1974–1976.⁴³

Suomen Uimaliiton Tuki ry:n perustamiskokous pidettiin Kai Hagelbergin Suomen Uimaliiton puheenjohtajakaudella 17.1.1976. Ajatuksen yhdistyksen perustamiselle antoi Suomen Nyrkkeilyliiton konkurssi, jonka aiheutti lajiliiton harjoittama liiketoiminta. Myös Suomen Uimaliitolla oli tuohon aikaan taloudellisesti riskialtista bingotoimintaa kahdessa liikehuoneistossa, joista yksi oli Torkkelin pankin tiloissa Mannerheimintiellä ja toinen Osuuspankin tiloissa Hallituskatu 4:ssä. Tuolloin Hagelberg katsoi tarpeelliseksi yhdessä liittohallituksen muiden jäsenten

kanssa perustaa yhdistyksen, Suomen Uimaliiton Tuki ry:n, jonka tehtäväksi siirrettiin varainhankinta. Bingotoiminta tuotti vuosina 1977–2013 aikana uimaseuroille ja Suomen Uimaliitolle 30 miljoonaa markkaa.⁴⁴

Nykyisin uintiurheilun piirissä suosittu masters-uinnin juuret Suomessa ulottuvat toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Vuonna 1946 Suomen Uimaliiton liittokokouksessa hyväksyttiin SM-kisojen ohjelmaan HU:n aloitteesta yli 35-vuotiaiden miesten 50 metrin vapaauinti. Pertti Mustonen on kuvannut noita uinnin varhaisia vaiheita: ”Vuosikokous päätti panna tuulemaan, ja ensimmäiset ikämiesmestaruudet ratkottiin jo samana kesänä 1946 SM-kisojen yhteydessä. Kokous päätti myös, että alkuvaiheessa muita ikämieslajeja ei oteta ohjelmaan vaan seurataan rauhallisesti, mitä kokemuksia hyväksytystä lajista saadaan.” Vuoteen 1966 saakka ikämiehet kilpailivat SM-kisojen yhteydessä. Vuonna 1967 ikämiehet saivat tyytyä maakuntauintien eli myöhemmin B-mestaruuskisojen tasoon. Naiset puolestaan saivat vielä tyytyä istumaan katsomossa.⁴⁵

Muutoksen tuulet alkoivat puhaltaa ikääntyvän uintiväen, myös naisten, kilpailutoiminnassa. Jälleen asialla olivat HU ja seuran puheenjoh-

tajana vuosina 1970–1971 toiminut Hagelberg. Kun Hagelberg toimi Suomen Uimaliiton puheenjohtajana, hän päätti yhdessä liittohallituksen kanssa käynnistää vuosittaiset masters-mestaruuskilpailut. Suomen Uimaliiton liittojohtokunnassa toimineita kilpauimareita olivat Toivo Myyryläinen, Harry Malmberg, Pekka Lundberg, Pertti Nieminen ja Lasse Laippala. Ensimmäiset kilpailut pidettiin Espoossa Tapiolan uimahallissa vuonna 1976. Tuolloin osallistujia oli noin 30. Nyt 2010-luvulla Suomessa on liki tuhat rekisteröityä yli 25-vuotiasta masters-uintiurheilijaa.⁴⁶

Suomen Uimaliiton puheenjohtajana Hagelbergin toiminta-alueena oli koko Suomi. Yksi merkkitapaus suomalaisessa uintiurheilussa oli se, kun Suomen ensimmäinen nuorille uimareille tarkoitettu valtakunnallinen uintikeskus aloitti toimintansa Kuopiossa syyskuussa 1975 Suomen Uimaliiton alaisuudessa. Uintikeskusajatus tuli Suomeen itäisen Euroopan maista, lähinnä Itä-Saksasta. Taustalla oli ajatus uinnin ja koulunkäynnin mahdollisimman joustavasta yhdistämisestä. Toista uintikeskusta suunniteltiin Rovaniemelle Lapin urheiluopiston yhteyteen, mutta sen toimintaa ei saatu käyntiin.⁴⁷ ”Ollessani uimaliiton puheenjohtajana yritin Kurt Sundqvistin kanssa perustaa pysyvää uintikeskusta Kuopioon. Toiminta käynnistyi, mutta ongelmia tuli pian, kun uimarit eivät halunneet muuttaa Kuopioon opiskelemaan. Myös Ouluun yritimme perustaa uintikeskusta Suomen Uimaliiton Tuen kautta, mutta Oulu ei pystynyt puolikkaaseen rahoitukseen”, Hagelberg muistelee.⁴⁸

Suomalaisen huippu-uinnin olosuhteiden kehittämisen nykytilanteesta Suomen Uimaliiton kunniajäsenellä Hagelbergillä on selvä näkemys: ”Olen samaa mieltä olympiavalmentajien Marko Malvelan ja Tomi Pystysen kanssa siitä, että Suomen Uimaliitto ei tarvitse päävalmentajaa. Tärkeintä on, että valmentajien keskinäinen yhteistyö toimii ja että liitto tukee muuten.” Hagelbergin mielestä Malvelan esittämän General Managerin valinta olisi oikea toimenpide: ”General Manager olisi vastuussa olosuhteista ja taloudesta. Hän voisi huolehtia siitä, että huippu-uimarilla ja hänen valmentajallaan olisi riittävä toimeentulo. Tärkeää olisi valvoa lajin etua myös siten, että uimahalleihin päästäisiin läpi vuoden. Kyvykkäät uimari-valmentajaparit tekevät siten hyvän tuloksen.”⁴⁹

Raskaan sarjan vaikuttaja

”Elämäni on edennyt kolmella saralla. On ollut urheilu ja politiikka. Ja töitäkin on pitänyt tehdä”, pitkän uran kokoomusvaikuttajana tehnyt Hagelberg toteaa ja jatkaa: ”Olihan siinä välillä aikoja, että minua ei näkynyt kotona hirveän paljon. Luottamustoimet veivät mukanaan.”⁵⁰ Lenkkeillessään politiikasta pois jo jättäytynyt Hagelberg sai ajatuksen, joka on saatettu nykyisten päättäjien tietoon. Kokoomukselainen ”Hageli” on esittänyt kesäkuussa 2015 Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajuselle yhdessä Anna-Liisa Hyvösen, Reijo Kaunolan ja Pekka Saarnion kanssa, että Helsinkiin pystytettäisiin työläisurheilijapatsas.⁵¹ Patsasideasta löytää yhteyden myös Hagelbergille tärkeisiin ihmisiin vuosikymmenten takaa.

Urheilun ja politiikan kansallisella ja paikallisella tasolla toimineen Hagelbergin ansiot tunnustettiin vuonna 2009, jolloin tasavallan presidentti Tarja Halonen myönsi hänelle harvinaisen kunnallisneuvoksen arvon. Hagelbergille myönnettiin Suomen Valkoisen Ruusun ritarimerkki vuonna 1985, Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi vuonna 1986 ja kultainen Helsinki-mitali vuonna 1994.⁵²

Hagelbergin motiivina poliittiseen toimintaan ryhtymisessä oli edistää ennen kaikkea nuorten urheilijoiden harjoitteluolosuhteita. Perustellusti voidaan todeta, että Hagelberg onnistui tavoitteessaan. Kunnallisneuvoksen arvonimen myöntäminen Hagelbergille kertoo, että palkittu on toiminut kunnallisissa luottamustehtävissä odotusten mukaan tai paremmin. Julkinen palkitseminen nimittäin ottaa huomioon palkittavan suhteellisen aseman yhteiskunnassa.

Hagelbergin kunnallinen luottamustoiminta limittyi urheilun ja liikunnan kansalaistoimintojen kanssa. Samanaikainen toiminta kunnallispolitiikassa ja uintiurheilun lajiliiton puheenjohtajana antoi entiselle maajoukkueuimarille syvällistä ymmärrystä uintiurheilun olosuhteiden parantamiseksi. Raskaan sarjan urheiluvaikuttajaksi rakennusalan ammattilainen Hagelberg kohooa ennen kaikkea urheilun suorituspaikkojen rakentamista edistäneen toiminnan vuoksi. Ympäristö virikkeineen, idoleineen ja ihanteineen tukivat hänen menestystään.

Hagelbergin tuloksellinen toiminta liikuntakulttuurin hyväksi on perua miehen lapsuuden ja nuoruuden ympäristöstä, ystävistä, suku- ja perhepiirin tarjoamasta mallista: ystävät urheilivat, isoisä oli työläisolympiamitalisti ja urheilun järjestötoimija, isä oli nyrkkeilyn Suomen mestari

ja isäpuoli uinnin Suomen mestari ja myös järjestötoimija työläisurheiluliitossa. Kaikki olisi voinut mennä aivan toisin. Uintiurheilun lisäksi Hagelbergin lapsuus antoi hyvät eväät myös luovuttamiseen. Kai Hagelbergin positiivinen minäkuva kuitenkin kehittyi urheilun parissa matkalla Töölön jengistä raskaan sarjan urheiluvaikuttajaksi.

LÄHTEET

- 1 Kai Hagelbergin ansioluettelo 24.10.2010; Kai Hagelberg 25.6.2015.
- 2 *Tööläläinen* 10.9.2013; Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 3 *Tööläläinen* 10.9.2013.
- 4 Kai Hagelberg 20.7.2015.
- 5 Kai Hagelberg 9.6.2015, 23.6.2015.
- 6 Kai Hagelberg 29.6.2015.
- 7 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 8 Kai Hagelberg 20.7.2015.
- 9 Anssi Mannerhovi ja Lauri Seppänen (toim.), *Vaikuttajamestarit. Sata rakennusmestaria sadan vuoden ajalta 1905–2005*. Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL. Helsinki 2005, 36; Kai Hagelbergin lukukausitodistukset (syyslukukausi 1942, kevätlukukausi 1943). Kai Hagelbergin kokoelma.
- 10 Kai Hagelberg 20.7.2015.
- 11 *Helsingin Sanomat* 29.7.2010.
- 12 Kai Hagelberg 20.7.2015.
- 13 *Helsingin Rakennusmestariyhdistyksen lehti* 2009.
- 14 Vilho Nurmi ja Mikko Tiilikainen (toim.), *Viisi vuosikymmentä uintiurheilua. Helsingin Uimarit 1916–1966*. Helsingin Uimarit. Helsinki 1966, 2.
- 15 Mannerhovi ja Seppänen 2005, 37.
- 16 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 17 Tero Matkaniemi, *Kuopiolainen uinti paikallisena ja kansallisena kansalaistoiminnan ilmiönä 1904–1979*. Itä-Suomen yliopisto. Joensuu 2010, 50.
- 18 Seppo Hentilä, *Suomen työläisurheilun historia 1*. Karisto. Hämeenlinna 1982, 272.
- 19 Nurmi ja Tiilikainen 1966, 8–10.
- 20 Hentilä 1982, 165, 230, 266–257, 582; Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 21 Hentilä 1982, 397.
- 22 *Tööläläinen* 10.9.2013.
- 23 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 24 Stooreja Humulasta. *Tsilari* 1/2011; *Helsingin Sanomat* 29.7.2015.

- 25 Kai Hagelbergin ansioluettelo 24.10.2010.
- 26 Kai Hagelberg 29.6.2015.
- 27 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 28 Märt Ratassepp 23.5.2015.
- 29 *Elävä Helsinki. Helsingin Kokoomuksen lehti* 3/2009.
- 30 Hagelberg 28.6.2015; Mannerhovi ja Seppänen 2005, 38.
- 31 Kai Hagelberg 9.6.2015; Helsingin kaupungin valtuustoaloite nro 55., 25.2.1976; Helsingin kaupungin liikuntalautakunnan ptk. 14.5.1991. Kai Hagelbergin kokoelma.
- 32 Kai Hagelberg 9.6.2015; Pertti Mustonen, *Unelmista uimalaan*. Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy. Helsinki 2006.
- 33 *Helsingin Sanomat* 29.7.1985.
- 34 Mannerhovi ja Seppänen 2005, 38.
- 35 EH-lehti 1/2013.
- 36 *Helsingin Sanomat* 29.7.2010.
- 37 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 38 *Helsingin Sanomat* 29.7.2010; Kai Hagelberg 28.6.2015.
- 39 *EH-lehti* 1/2013; Kai Hagelberg 26.6.2015.
- 40 Kai Hagelbergin ansioluettelo 24.10.2010.
- 41 Ari Angervuo: Arkkitehti/rakennusmestari Helsingin katukuvassa. *Rakennustaiteen seuran pienoisseminaari* 6.3.2007.
- 42 Jukka Uunila: ”Urheilun tila on lievästi sanottuna onneton.” *Helsingin Sanomat* 4.6.2013.
- 43 Kai Hagelbergin ansioluettelo 24.10.2010.
- 44 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 45 Pertti Mustonen. *Sata altaassa. Suomen Uimaliitto 1906–2006*. Suomen Uimaliitto. Helsinki 2006, 135–136.
- 46 Mustonen 2006, 136.
- 47 Matkaniemi 2010, 207; Tero Matkaniemi. *Kuopion Uimaseuran satavuotinen taival 1904–2004*. Kuopion Uimaseura. Kuopio 2004, 111.
- 48 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 49 *Helsingin Sanomat* 24.3.2015; Kai Hagelberg 29.6.2015; Marko Malvela, Tomi Pystynen 30.6.2015.
- 50 Kai Hagelberg 29.6.2015.
- 51 Kai Hagelberg 9.6.2015.
- 52 Hakemus tasavallan presidentille kunnallisneuvoksen arvonimen myöntämisestä Kai Hagelbergille 27.10.2008. Hakijat: Jan Vapaavuori (asuntonministeri), Paavo Lipponen (entinen pääministeri), Jussi Pajunen (Helsingin kaupungin ylipormestari), Rakel Hiltunen (Helsingin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kansanedustaja), Suvi Rihtniemi (Helsingin kaupunginhallituksen puheenjohtaja), Antti Kaikkonen (kansanedustaja), Eero Reijonen (kansanedustaja), Yrjö M. Lehtonen (teollisuusneuvos), Raimo Seppänen (puheenjohtaja, Helsingin rakennusmestarit ja -insinöörit), Martti Häikiö (Helsingin Kokoomuksen puheenjohtaja).